

Een eigen seminarium?! ó opleiding met gevoel voor de plaats van het baptisme in onze tijd

De Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland heeft een eigen seminarium. Dat heeft als vooronderstelling dat die gemeenten iets 'eigens' hebben, een eigen identiteit die waard is om bestudeerd en onderwezen te worden. Waarin bestaat die identiteit? In de doop op belijdenis van geloof. In een geordende gemeente van gelovigen. In een getuigende presentie in de wereld. Dat laatste punt is essentieel. Het 'eigens' van een baptistengemeente heeft niet te maken met een eigen sfeertje, een eigen baptistisch wereldje van overtuigingen en praktijken. Onze identiteit schuilt niet in 'een eigen wereldje' maar in een zending in de wereld waarin we leven. Een eigen seminarium moet aan deze eigenheid recht doen. Het moet gevoeligheid hebben voor de plek van baptistengemeenten in onze wereld. Gedacht moet hier worden aan: de kerkelijke landkaart, het christelijk erf, de maatschappij, het culturele klimaat.

De geschiedenis

Het Nederlandse baptisme is niet van vandaag of gisteren. Het heeft een geschiedenis van meer dan anderhalve eeuw. In die tijd is er in de wereld veel veranderd: kerkelijk, maatschappelijk, cultureel. Het is leerzaam om te zien hoe de plaats van baptistengemeenten in die veranderende wereld voortdurend mee is veranderd. En hoe dat steeds zijn neerslag heeft gevonden in het denken over een 'eigen opleiding'.

Periode van baptisten groepszelfbewustzijn en emancipatie

Het baptisme is in Nederland altijd een christelijke minderheidsgroepering geweest. In het kerkelijk klimaat tot aan de zestiger jaren van de vorige eeuw werd het baptisme doorgaans als een sekte beschouwd. Als baptist werd je met een zekere argwaan bekeken en moest je voortdurend antwoorden geven op kritische vragen. Dat was voor baptisten een frustrerende ervaring die zich in twee richtingen uitwerkte:

(1) *Een sterk saamhorigheidsbesef.* Als baptist was je in die wereld erg op elkaar aangewezen. Je had elkaar nodig om baptist te zijn. Het groepszelfbewustzijn was in die periode in Nederland sowieso sterk ontwikkeld. Het was de tijd van de verzuiling. Gereformeerden, katholieken en socialisten vonden allen hun identiteit in een eigen strak georganiseerde wereld. Baptistenvonden hun identiteit in hun gemeente. Het leven van een baptist speelde zich af binnen de geestelijke en sociale context van de gemeente. Er was ook een eigen term voor: 'gemeentebesef'. Met alle respect moeten we nu ook zeggen: het gemeentebesef was in die wereld de baptistenvariant van de verzuiling. In dit baptisten saamhorigheidsbesef paste ook het ideaal van een 'eigen opleiding'. In de strikte zin van het woord was dit ideaal voorlopig onuitvoerbaar. Maar vanaf de jaren 1910 klinken op de jaarlijkse Algemene Vergaderingen stemmen die pleiten voor een vorm van eigen verantwoordelijkheid van de Unie in de opleiding van voorgangers, die toen plaats vond aan baptisten seminaria in Duitsland en Engeland.

(2) In de tweede plaats bewerkte het verkeren in een minderheidspositie een *baptistische emancipatiebeweging*. Baptistenvooral de leiders, werden bewogen door een sterk verlangen dat de baptisten geloofsgemeenschap in de wereld serieus genomen zou worden. Dat zou ook haar mogelijkheid tot getuigenis in de wereld versterken. Die emancipatiebeweging had in eerste instantie vooral een kerkelijk karakter. In de dertiger jaren van de vorige eeuw begon het Nederlandse baptisme zich landelijk te organiseren. Er werden allerlei landelijke commissies en bewegingen in het leven geroepen. Hoewel de nadruk bleef liggen op de plaatselijke gemeente, kreeg het baptisme landelijk het gezicht van een kerkgenootschap. Na de Tweede Wereldoorlog, in de sfeer van oecumenische openheid die toen opbloeide, heeft een generatie leidinggevende voorgangers zich er voor ingezet dit baptisme een gerespecteerde plaats te geven te midden van de kerken. Deze emancipatiebeweging had ook een intellectueel, theologisch karakter. Zo kwam het in 1958 tot een eigen theologisch seminarium. In 1970 ging het seminarium een samenwerkingsverband aan met de theologische faculteit van de Utrechtse universiteit, ten einde een academische voorgangersopleiding te garanderen. Samenvattend kunnen we zeggen dat tot aan de tachtiger jaren van de 20^e eeuw het eigen seminarium een product was van, en betekenis had, binnen een baptisten groepszelfbewustzijn en een baptisten emancipatiebeweging. Die emancipatiebeweging stond in het teken van een zendingsbewustzijn. Gerespecteerd door de kerken en maatschappelijk en intellectueel serieus genomen, zouden baptisten gemeenten hun zending in de wereld beter kunnen uitvoeren.

De moderne marktcultuur

De wereld is sindsdien ingrijpend veranderd. De verzuiling is voorbij. De oecumene heeft zijn werk gedaan: christenen veroordelen elkaar niet meer omdat ze lid zijn van een andere kerk. Mensen ontlenen hun identiteit niet

langer aan het behoren tot een groep. De moderne mens is in de eerste plaats een individu, die alleen tot een groep gerekend wil worden voor zover die groep zijn individuele behoeften bevredigt. Dat heeft ook voor baptistengemeenten vergaande consequenties. Vaak hoor je dat uit de mond van nieuwe leden: 'We waren op zoek naar een nieuwe gemeente en we voelen ons hier thuis'. Een baptistengemeente is een kraampje op de markt van christelijke bewegingen en organisaties. Christenen lopen die markt af op zoek naar datgene wat ze zoeken.

Het is de kracht van de evangelische beweging dat zij trefzeker inspeelt op deze christelijke marktcultuur. Deze beweging heeft een grote aantrekkingskracht op vele van onze gemeenten. In de sfeer van beroepingswerk en het kiezen van een theologische opleiding heeft dit ingrijpende gevolgen. Vacante gemeenten beroepen niet principieel een voorganger opgeleid aan het eigen seminarium. Gemeenteleden die een theologische opleiding willen volgen, lopen eerst de hele markt van opleidingsinstituten af. Heeft een 'eigen seminarium' in onze tijd nog wel toekomst? Ja! Maar op een andere wijze dan in de voorbije periode van baptisten groepszelfbewustzijn en emancipatie. Het eigene van het baptisme heeft te maken met zijn plek in de wereld. Die plek is nu een plek op de geestelijke markt. Daar moeten we zaken doen. Daar bereiken we mensen met het evangelie.

Voor het eigen seminarium houdt dit in dat het zich ook op die markt moeten situeren. Niet als concurrent van andere theologische instituten. Maar in een samenwerkingsverband. Zo hebben het seminarium en de Evangelische Theologische Hogeschool te Veenendaal twee jaar geleden een gezamenlijke studieweg geopend. Studenten studeren aan beide instituten en kunnen langs deze weg een beroepbaarstelling in de Unie verkrijgen.

O.H. de Vries